

KUNST IN DE PAREL VAN AFRIKA

Gelukkig neemt hedendaagse Afrikaanse kunst inmiddels een meer prominente plaats in binnen het wereldwijde kunstdiscours. Maar een column over 'Afrikaanse kunst' als gemene de-ler doet afbreuk aan een continent met 54 landen en een overeenkomstige diversiteit. Afrika is immers geen land maar een mega groot continent waar de Verenigde Staten, China, India en Europa inpassen qua oppervlakte. Focus is dus het devies.

Deze zomer focus ik mij op 'de Parel van Afrika', zoals Winston Churchill Oeganda in 1908 noemde in zijn boek *My African Journey*. Elke dag stap ik achterop de boda boda, de brommertaxi van Kampala. De stad is gebouwd op zeven heuvels, die ik steevast met mijn vrouwelijke chauffeur doorkruis. Kampala lijkt een ongestructureerde chaos waar het lastig is om je eigen weg te vinden en waar je iemand nodig hebt die je wegwijst. Zonder insider is het moeilijk te begrijpen wat er gaande is, maar de stad heeft veel te bieden. Er zijn galeries en kunstcentra die residencies en workshops aanbieden en die exposities en festivals organiseren.

Opvallend voor de jonge generatie internationaal georiënteerde Oegandese kunstenaars die ik bezoek, is hun kritische houding ten opzichte van zowel de Oegandese samenleving als de wereldpolitiek. Ze reflecteren op thema's als macht, geld, identiteit, gender en (neo)kolonialisme.

Middels mijn verblijf in een upper class Oegandees gezin stuit ik op soortgelijke thema's. De sociale (machts)structuren in de familie worden duidelijk in bijvoorbeeld de positie van de heer des huizes ten opzichte van de overige familieleden en bedienden. Hij wordt behandeld met veel ontzag. In de gesprekken die ik heb op de sportschool en in winkeltjes leer ik over de Oegandese normen en waarden, over de nodige taboes en over hoe je je dient te gedragen als (Oegandese) vrouw. Ik vraag mij af hoe kunstenaars daarover denken.

Macht, status en spelen

Andrew Arim maakt grote levensechte olieverfschilderijen waarop leeuwenkoppen op menselijke lichamen zijn afgebeeld. Het zijn mannen die officiersuniformen, sjieke pakken of pauselijke kleding dragen. Arim: 'De leeuw is de koning van de jungle, het hoofd van de voedselketen. Machtige mannen gedragen zich precies zo. Ze willen alles beheersen en gedragen zich vaak hypocriet.' In zijn werk stelt hij autoriteit, macht en controle in de Oegandese politiek, religie en samenleving ter discussie. Momenteel werkt hij aan een nieuwe serie *What They Want* over Oegandese kinderen en hun dromen. Arim legt uit dat kinderen zich hier ook bezig houden met macht en status. Ze willen kindsoldaat of sterfoetballer worden of emigreren naar Amerika; het begin van de Afrikaanse brainrain. Maar natuurlijk willen ze in de eerste plaats gewoon spelen...

In dezelfde studio werkt Ocom Adonias. Hij is omringd door vellen krantenpapier waarop hij met houtskool tekeningen maakt. In de serie *Who is your Saint?* tekent hij mensen waar men vaak op neerkijkt of wiens beroepen men als te vanzelf-

sprekend beschouwt; onder andere straatverkopers, brommertaxis en straatmuzikanten. Hij viert hun bestaan en schetst een beeld van het alledaagse leven in Kampala. Adonias: 'Het zijn mijn heiligen.' In dezelfde serie onderzoekt hij de rol van China in Afrika. Adonias: 'China lijkt de nieuwe echtgenoot van Afrika te zijn. We aanbidden China alsof ze een heilige is, maar China zorgt voor een langzame dood.'

Verhalen vertellen

Op de groenste heuvel van Kampala werkt Ian Mwesiga aan grote figuratieve schilderijen. Zijn missie is verhalen vertellen die tot nu toe niet zijn vertoond. Een narratief van een progressieve zwarte bevolking in de tijdgeest van het huidige Oeganda, na het kolonialisme. Zijn werk zit vol verwijzingen naar de (kunst)geschiedenis en het hedendaagse leven. In een van zijn werken zit bijvoorbeeld een casual geklede zwarte man aan tafel met naast zich een thermoskan en een potje Blueband boter. Achter hem hangt een schilderij aan de muur, als je goed kijkt zie je dat het een portret is van wijlen dictator Idi Amin.

Niet alle kunstenaars werken figuratief en schilderen of tekenen. Ik bezoek ook Hellen Nabukenya die opgeleid is als kunstenaar en mode ontwerper. Van afvalmateriaal van kleermakers in Kampala maakt ze grote textielinstallaties die het meest weghebben van wandtapijten. Ze werkt samen met kansarme vrouwen en legt uit: 'Ze leren een vaardigheid om zelfstandig geld te verdienen. Tevens is het een plek waar ze vrijuit durven praten. Dat is in de Oegandese samenleving een taboe want de vuile was hang je niet buiten.' De installaties van Nabukenya worden wereldwijd tentoongesteld, waarbij het publiek op de immense tapijten plaatsneemt en middels video en audio kennis maakt met de verhalen van Oegandese vrouwen. Nabukenya wil illustreren hoeveel er van een vrouw wordt geëist en dat ze makkelijk kan breken en haar identiteit kan verliezen.

Arim Andrew, Ocom Adonias, Ian Mwesiga en Hellen Nabukenya vormen slechts een selectie van enkele pareltjes uit de rijke bron van kunstenaars in Oeganda. Gelukkig vormt het Afrikaanse continent een snoer van 54 grote parels: er valt veel te ontdekken!

Rosalie van Deursen (1973), kunsthistorica. Ze introduceerde 'Global Art' colleges op kunstacademies en lanceerde in 2014 Urban Africans, een platform gericht op het ontdekken van Afrika door de ogen van hedendaagse kunstenaars. Ze organiseert kunstreizen naar Afrikaanse steden en biënnales. Daarnaast organiseert ze tentoonstellingen, lezingen, workshops en rondleidingen en schrijft ze over hedendaagse Afrikaanse kunst. Meer informatie www.urbanaficans.com/travel

> Andrew Arim, *What They Want*, 2019, olieverf op doek, 178x134cm

Ian Mwesiga, *Breakfast*, 2019, olieverf op doek, 210x190cm

Ocom Adonias, *Afro-Chinese affair*, 2019, houtskool en aquarel op kranten, 120x100cm

